

*O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
"Axborot texnologiyalari" kafedrası dotsenti
E-mail: samigova1975@gmail.com*

SAN'AT TA'LIMIDA INTERAKTIV PLATFORMALAR ASOSIDA IJODIY NATIJALARNI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Annotatsiya. Maqolada san'at ta'limi jarayonida talabalar ijodiy natijalarini interaktiv platformalar asosida baholash metodikasini takomillashtirish masalasi yoritilgan. Tadqiqot kompetensiyaviy yondashuv asosida ishlab chiqilgan mezonli-indikatorli modelga tayanadi. Taklif etilgan baholash tizimi amaldagi 100 ballik reyting (JN – 30, ON – 20, YAN – 50) tizimiga moslashtirilgan. Pedagogik kuzatuv natijalari interaktiv baholash modeli talabalar faolligi, mustaqilligi va motivatsiyasining oshishiga xizmat qilishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: san'at ta'limi, interaktiv platforma, baholash mezon, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika, reyting tizimi, ijodiy natija.

IMPROVING THE METHODOLOGY FOR ASSESSING CREATIVE OUTCOMES IN ART EDUCATION BASED ON INTERACTIVE PLATFORMS

Abstract. The article discusses the issue of improving the methodology for assessing students' creative outcomes in the process of art education based on interactive platforms. The research is based on a criterion-indicator model developed within the framework of a competency-based approach. The proposed assessment system is adapted to the current 100-point rating system (JN – 30, ON – 20, YAN – 50). The results of pedagogical observations showed that the interactive assessment model contributes to increasing students' activity, independence, and motivation.

Keywords: art education, interactive platform, assessment criteria, competency-based approach, digital pedagogy, rating system, creative outcome.

Zamonaviy oliy ta'lim tizimida san'at yo'nalishlari talabalarining ijodiy faoliyatini baholash dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. An'anaviy baholash usullari ko'pincha ijodiy natijaning barcha komponentlarini to'liq aks ettira olmaydi. Raqamli transformatsiya sharoitida interaktiv platformalar ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bir qatorda, baholash mexanizmlarini ham takomillashtirish imkonini bermoqda.

Bugungi kunda san'at ta'limida axborot texnologiyalari va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish kengayib bormoqda. Biroq ijodiy natijalarni baholash mezonlarini tizimlashtirish va ularni amaldagi reyting tizimiga moslashtirish masalasi yetarlicha ilmiy asoslanmagan.

Pedagogika fanida baholash nazariyasi turli ilmiy yondashuvlar asosida rivojlanib kelmoqda. Kompetensiyaviy yondashuv talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarini kompleks baholashni nazarda tutadi. Raqamli pedagogika sharoitida esa baholash jarayonining shaffofligi va monitoring mexanizmlari alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Shunga qaramay, san'at ta'limida ijodiy natijalarni interaktiv platformalar orqali baholashning aniq mezonli modeli yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

Raqamli pedagogikaning nazariy asoslari

Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimi tubdan yangilanmoqda. Zamonaviy pedagogika fanida "raqamli pedagogika" tushunchasi o'qitish jarayonini axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etish, interaktiv muhit yaratish hamda baholash mexanizmlarini avtomatlashtirishni nazarda tutadi.

O'zbek olimlaridan R.Ishmuhamedov ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishini ta'kidlaydi. O.Tolipov va M.Usmonboyeva pedagogik texnologiyalarni loyihalash jarayonida natijaviylik va tizimlilik tamoyillariga alohida urg'u beradi.

Shuningdek, N.Saidahmedov ta'lim samaradorligini oshirishda interaktiv metodlarning motivatsion ahamiyatini asoslab bergan. Mazkur yondashuvlar san'at ta'limida ham dolzarb hisoblanadi.

Raqamli muhitda baholash jarayoni shaffoflik, monitoring va tezkor tahlil imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Bu esa an'anaviy baholash tizimidan tubdan farq qiladi.

Kompetensiyaviy yondashuv va baholash nazariyasi

Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv muhim metodologik tamoyil sifatida qaraladi. Mazkur yondashuv talabalarning faqat nazariy bilimlarini emas, balki ularning amaliy faoliyati, ijodiy fikrlashi hamda muammolarni hal qilish qobiliyatini ham baholashni nazarda tutadi. Shu sababli san'at ta'limida baholash jarayoni ham an'anaviy bilimlarni tekshirish bilan cheklanib qolmasdan, ijodiy faoliyat natijalarini kompleks tahlil qilishni talab etadi.

O.Tolipov va M.Usmonboyeva pedagogik texnologiyalarni loyihalash jarayonida natijaviylik, tizimlilik hamda uzluksizlik tamoyillarini muhim omil sifatida ko'rsatadi. Ularning fikricha, ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun baholash mezonlari oldindan aniq belgilangan bo'lishi va o'quv faoliyatining barcha bosqichlarida qo'llanilishi zarur.

R.Ishmuhamedov ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Muallifning fikriga ko'ra, zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonida faol o'qitish metodlarini qo'llash imkonini yaratadi hamda talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, N.Saidahmedov interaktiv metodlar o'quv jarayonida talabalar faolligini oshirishga xizmat qilishini ilmiy jihatdan asoslab bergan. Uning tadqiqotlarida ta'lim jarayonida hamkorlikda o'qitish, muhokama va loyiha faoliyati kabi metodlar talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga yordam berishi qayd etilgan.

San'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuv ayniqsa muhim hisoblanadi, chunki bu sohada talabaning ijodiy fikrlashi, estetik didi va amaliy ko'nikmalari asosiy o'rin tutadi. Shu sababli baholash jarayoni ham talabaning ijodiy mahsuloti,

texnologik bajarilishi, g'oyaning yangiligi va estetik yechimini hisobga olgan holda amalga oshirilishi zarur.

San'at ta'limida ijodiy faoliyatni baholash muammolari

San'at ta'limida baholash jarayoni boshqa ta'lim yo'nalishlariga nisbatan murakkabroq hisoblanadi. Buning asosiy sababi ijodiy faoliyat natijalarini aniq mezonlar asosida baholashning qiyinligidir. Ko'pincha baholash jarayoni subyektiv qarorlar asosida amalga oshiriladi, bu esa baholashning obyektivligi va shaffofligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

An'anaviy baholash tizimida talabanning ijodiy faoliyati ko'pincha yakuniy natija asosida baholanadi. Biroq zamonaviy pedagogik yondashuvlar baholash jarayonida faqat natijani emas, balki ijodiy jarayonning o'zini ham hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Shu sababli baholash mezonlarini tizimlashtirish hamda ularni o'quv jarayoniga integratsiya qilish muhim vazifa hisoblanadi.

Raqamli texnologiyalar rivojlanishi baholash jarayonini takomillashtirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Interaktiv platformalar yordamida talabalarning ijodiy ishlari elektron shaklda taqdim etilishi, muhokama qilinishi va bosqichma-bosqich baholanishi mumkin. Bu esa baholash jarayonining shaffofligini oshiradi hamda o'qituvchi va talaba o'rtasidagi samarali muloqotni ta'minlaydi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot jarayonida pedagogik tahlil, modellashtirish, qiyosiy tahlil va pedagogik kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Ishlab chiqilgan model san'at yo'nalishi talabalarining amaliy mashg'ulotlarida sinov tariqasida qo'llanildi va baholash jarayonidagi o'zgarishlar kuzatildi.

Interaktiv baholash modeli

Taklif etilayotgan model quyidagi komponentlardan iborat:

1. Baholash mezonlari.
2. Ko'rsatkichlar (indikatorlar).
3. Ball taqsimoti.

4. Reyting tizimiga integratsiya.

JN (30 ball) doirasida baholash mezonlari

ON va YAN bosqichlarida nazariy bilim va kompleks loyiha himoyasi integratsiya qilinadi.

Mezoni	Tavsifi	Ball
G'oya va kreativlik	Loyihaning yangiligi	5
Texnologik bajarilish	Raqamli vositalardan foydalanish	5
Estetik yechim	Vizual mukammallik	5
Innovatsionlik	Zamonaviy elementlar	5
Tahliliy asoslash	Himoya jarayoni	5
Yakuniy mahsulot sifati	Amaliy natija	5
Jami		30.

Pedagogik kuzatuv natijalari

Interaktiv platformalar asosida tashkil etilgan baholash jarayonida talabalar faolligi va mustaqil ishlash darajasida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Baholash mezonlarining ochiq e'lon qilinishi jarayonning shaffofligini ta'minladi. Talabalar topshiriqlarni bajarishda mas'uliyat bilan yondasha boshladi, muhokama jarayonlarida faol ishtirok etdi va o'z ijodiy ishlari ustida tahliliy fikrlash ko'nikmalari shakllandi.

Interaktiv platformalarning pedagogik imkoniyatlari

Raqamli texnologiyalar rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangi pedagogik vositalarni joriy etish imkonini bermogda. Xususan, interaktiv platformalar o'quv jarayonini samarali tashkil etish, talabalarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda baholash jarayonini tizimli ravishda amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Interaktiv platformalar yordamida talabalar o'z ijodiy ishlari, loyiha va amaliy topshiriqlarini elektron shaklda taqdim etishlari mumkin. Bu esa o'qituvchi tomonidan ularni bosqichma-bosqich tahlil qilish va baholash imkonini yaratadi.

Shu bilan birga, bunday platformalar talabalar o'rtasida fikr almashish, muhokama va hamkorlikda ishlash uchun ham qulay muhit yaratadi.

San'at ta'limi jarayonida interaktiv platformalardan foydalanish ayniqsa muhim hisoblanadi. Chunki bu sohada talabalarning ijodiy g'oyalari, estetik qarashlari va amaliy ko'nikmalari asosiy o'rin tutadi. Raqamli platformalar esa ushbu jarayonni vizual, interaktiv va ochiq muhitda tashkil etishga yordam beradi.

Shuningdek, interaktiv platformalar baholash jarayonining shaffofligini ta'minlashda ham muhim vosita hisoblanadi. Talabalarning ijodiy ishlari elektron portfoliolar shaklida saqlanadi va bu orqali o'quv jarayonining barcha bosqichlari monitoring qilinadi.

Talabalarning ijodiy natijalarini baholash modelining strukturaviy tahlili

San'at ta'limida talabalarning ijodiy faoliyatini baholash uchun aniq mezonlarga asoslangan tizimli modelni ishlab chiqish zarur. Taklif etilayotgan model talabalarning ijodiy faoliyatini kompleks baholashga qaratilgan bo'lib, u bir nechta asosiy komponentlardan iborat.

Mazkur modelda baholash jarayoni quyidagi yo'nalishlar asosida amalga oshiriladi:

- talabaning ijodiy g'oyasi va uning yangiligi;
- amaliy bajarilish sifati;
- texnologik yondashuvdan foydalanish darajasi;
- estetik ifoda va badiiy yechim.

Baholash jarayonida interaktiv platformalar yordamida talabalarning amaliy ishlari elektron shaklda taqdim etiladi va o'qituvchi tomonidan belgilangan mezonlar asosida tahlil qilinadi. Bu esa baholash jarayonining obyektivligini oshiradi hamda talabalarning ijodiy rivojlanishini muntazam monitoring qilish imkonini beradi.

Shuningdek, baholash tizimi institutlarda qo'llanilayotgan kredit-modul tizimi bilan ham uyg'unlashadi. Mazkur tizimga ko'ra baholash quyidagi ko'rinishda amalga oshiriladi:

- joriy nazorat – 30 ball;
- oraliq nazorat – 20 ball;
- yakuniy nazorat – 50 ball.

Umumiy hisobda maksimal baho 100 ballni tashkil etadi. Ushbu baholash tizimi talabalarning o'quv jarayonidagi faolligi, ijodiy ishlari hamda yakuniy natijalarini kompleks tarzda baholash imkonini beradi.

Pedagogik kuzatuv natijalarining tahlili

Tadqiqot jarayonida san'at ta'limi yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar bilan pedagogik kuzatuv ishlari olib borildi. Kuzatuv jarayonida interaktiv platformalardan foydalanish talabalarning o'quv jarayonidagi faolligi va ijodiy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Talabalar tomonidan bajarilgan ijodiy topshiriqlarni elektron shaklda taqdim etish ularning o'z ishlariga nisbatan mas'uliyatini oshirdi. Shu bilan birga, platformalar orqali o'qituvchi tomonidan berilgan tavsiyalar va fikr-mulohazalar talabalarning ijodiy ishlarini yanada takomillashtirishga yordam berdi.

Kuzatuv natijalari shuni ko'rsatdiki, interaktiv platformalardan foydalanish:

- talabalarning ijodiy faolligini oshiradi;
- mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqotni kuchaytiradi;
- baholash jarayonining shaffofligini ta'minlaydi.

Mazkur natijalar interaktiv platformalar san'at ta'limida talabalarning ijodiy natijalarini baholashda samarali pedagogik vosita ekanligini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim jarayonida interaktiv platformalardan foydalanish san'at ta'limi samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar yordamida talabalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish, monitoring qilish va baholash imkoniyatlari kengayadi.

San'at ta'limida talabalarning ijodiy natijalarini baholash an'anaviy baholash tizimiga nisbatan murakkab jarayon hisoblanadi. Shu sababli baholash mezonlarini aniq belgilash hamda ularni zamonaviy raqamli platformalar bilan integratsiya qilish zarur.

Tadqiqot doirasida taklif etilgan baholash modeli talabalarning ijodiy faoliyatini kompleks baholashga xizmat qiladi. Ushbu model talabaning ijodiy g'oyasi, amaliy bajarilish sifati, texnologik yondashuvi va estetik yechimini hisobga olgan holda baholash imkonini beradi.

Interaktiv platformalar yordamida tashkil etilgan baholash tizimi esa o'quv jarayonining shaffofligi, tizimliligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish hamda ularning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish uchun qulay pedagogik muhit yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Fan, 2010. – 300 b.
2. Ishmuhamedov R. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014. – 240 b.
3. Saidahmedov N. *Yangi pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Moliya, 2003. – 172 b.
4. Muslimov N. *Kasbiy ta'lim pedagogikasi*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 256 b.
5. Xoliqov A. *Pedagogik mahorat asoslari*. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2011. – 304 b.
6. Karimov I. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
7. Bates T. *Teaching in a Digital Age*. – Vancouver: BCcampus, 2015. – 524 p.

-
8. Anderson T. *Theory and Practice of Online Learning*. – Edmonton: AU Press, 2008. – 472 p.
 9. Redecker C. *Digital Competence Framework for Educators*. – European Commission, 2017. – 95 p.
 10. UNESCO. *Digital Learning and Educational Innovation*. – Paris, 2019. – 150 p.